

Rolnummer 2023
Arrest nr. 135/2001 van 30 oktober 2001

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vragen over de artikelen 5 en 7, eerste en tweede lid, van de wet van 26 juli 1962 betreffende de rechtspleging bij hoogdringende omstandigheden inzake onteigening ten algemenen nutte, gesteld door de vrederechter van het kanton Vielsalm.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters M. Melchior en A. Arts, en de rechters L. François, P. Martens, E. De Groot, A. Alen en J.-P. Snappe, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter M. Melchior,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* * *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vragen*

Bij vonnis van 7 augustus 2000 in zake het Waalse Gewest tegen de n.v. Entreprises Jean Pignon, waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 8 augustus 2000, heeft de vrederechter van het kanton Vielsalm de volgende prejudiciële vragen gesteld :

« 1. Schenden de artikelen 5 en 7, eerste en tweede lid, van de wet van 26 juli 1962 betreffende de rechtspleging bij hoogdringende omstandigheden inzake onteigening ten algemene nutte, zoals ze zijn weergegeven in artikel 5 van de wet van 26 juli 1962, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, de artikelen 6 en 13 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden en artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het voormelde Verdrag, in samenhang gelezen met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre zij een verschil in behandeling in het leven roepen tussen, enerzijds, de houders van het eigendomsrecht, eisers of verweerders in rechte in het geval van een urgentieprocedure ingeleid voor de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg en, anderzijds, de onteigenden, houders van een eigendomsrecht, die tegen een onteigening alle middelen die zij wensen aan te voeren moeten tegenwerpen binnen de termijn waarin is voorzien tussen de dag waarop zij gedagvaard zijn om te verschijnen op de in het geding zijnde plaats en de dag van verschijning, die de uiterste datum is waarin is voorzien om hun argumenten uiteen te zetten op straffe van verval ?

2. Schendt artikel 7, tweede lid, *in fine*, van de wet van 26 juli 1962 betreffende de rechtspleging bij hoogdringende omstandigheden inzake onteigening ten algemene nutte, zoals het is weergegeven in artikel 5 van de wet van 26 juli 1962, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, de artikelen 6 en 13 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, in samenhang gelezen met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre het de vrederechter verplicht een vonnis te wijzen over het geheel binnen een termijn van 48 uren volgend op de dag van de verschijning van de betrokken partijen, terwijl die termijn de kantonmagistraat niet zou toestaan de hem voorgelegde vragen op passende en uitvoerige wijze te bestuderen en een daarop volgende beslissing te nemen ? »

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil*

Het aan de feitenrechter voorgelegde dossier betreft een rechtspleging inzake onteigening ten algemene nutte, die wegens dringende noodzakelijkheid is ingesteld door het Waalse Gewest.

De vrederechter stelt vast dat, hoewel de rechtspraak uiteindelijk heeft aangenomen dat de toetsing van de wettigheid van de onteigening niet door de Raad van State maar door de vrederechter moest worden uitgeoefend, de rechtsleer van mening is dat die taak onmogelijk is, gelet op het expeditieve karakter van die bijzondere rechtspleging, en dat de overdracht van eigendom die voortvloeit uit de beslissing van de vrederechter nagenoeg onomkeerbaar is, aangezien de rechtbank van eerste aanleg waarbij een vordering tot herziening aanhangig wordt gemaakt enkel nog schadevergoeding tot herstel van het nadeel zou kunnen toekennen.

Hij is van mening dat de wet van 1962 een gemengde procedure invoert, die dicht bij het kort geding staat maar waarbij ten gronde uitspraak wordt gedaan wat het eigendomsrecht betreft. In tegenstelling tot de rechter in kort geding die soeverein de dringende noodzakelijkheid beoordeelt, moet de vrederechter de in de voormelde

wet vastgestelde termijnen in acht nemen, binnen welke de onteigende alle middelen moet uitzetten die hij tegen de onteigening aanvoert.

De rechter is van mening dat er een situatie van ongelijkheid lijkt te zijn tussen, enerzijds, de rechtzoekenden die een beroep doen op de rechtspleging van artikel 584 van het Gerechtelijk Wetboek en, anderzijds, de in de wet van 26 juli 1962 bedoelde onteigenden; volgens de rechter is het geoorloofd zich af te vragen of er in werkelijkheid een eerlijk proces is in het licht van artikel 6 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, wanneer de onteigende zijn recht op eigendom dreigt te verliezen terwijl hij slechts over acht dagen beschikt om zijn verdediging te organiseren. Hij merkt op dat de rechtsleer streng is ten aanzien van die rechtspleging die met name de verplichting oplegt om binnen een termijn van achtenveertig uur uitspraak te doen in een ingewikkelde aangelegenheid die te maken heeft met het eigendomsrecht, een essentiële waarde in onze samenleving.

De verwijzende rechter, die van mening is dat artikel 5 nooit onderworpen is geweest aan de grondwettigheidstoetsing en dat artikel 7 dat enkel is geweest in verband met de respectieve bevoegdheid van de vrederechter en van de Raad van State, heeft aan het Hof, op verzoek van de onteigende, de hiervoor weergegeven prejudiciële vragen gesteld.

III. *De rechtspleging voor het Hof*

Bij beschikking van 8 augustus 2000 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen overeenkomstig de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er geen aanleiding was om artikel 71 of 72 van de organieke wet toe te passen.

Van de verwijzingsbeslissing is kennisgegeven overeenkomstig artikel 77 van de organieke wet bij op 16 oktober 2000 ter post aangetekende brieven.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 8 november 2000.

Memories zijn ingediend door :

- de n.v. Entreprises Jean Pignon, waarvan de maatschappelijke zetel is gevestigd te 6690 Vielsalm, rue des Ardoisiers 10, bij op 29 november 2000 ter post aangetekende brief;
- de Waalse Regering, rue Mazy 25-27, 5100 Namen, bij op 30 november 2000 ter post aangetekende brief;
- de Vlaamse Regering, Martelaarsplein 19, 1000 Brussel, bij op 30 november 2000 ter post aangetekende brief.

Van die memories is kennisgegeven overeenkomstig artikel 89 van de organieke wet bij op 22 maart 2001 ter post aangetekende brieven.

De n.v. Entreprises Jean Pignon heeft een memorie van antwoord ingediend bij op 20 april 2001 ter post aangetekende brief.

Bij beschikkingen van 30 januari 2001 en 28 juni 2001 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moet worden gewezen, verlengd tot respectievelijk 8 augustus 2001 en 8 februari 2002.

Bij beschikking van 22 mei 2001 heeft het Hof de zetel aangevuld met rechter J.-P. Snappe.

Bij beschikking van 13 juli 2001 heeft het Hof de zaak in gereedheid verklaard en de dag van de terechtzitting bepaald op 19 september 2001.

Van die beschikking is kennisgegeven aan de partijen en hun advocaten bij op 18 juli 2001 ter post aangetekende brieven.

Bij beschikking van 18 september 2001 heeft het Hof de zetel aangevuld met rechter A. Alen.

Op de openbare terechtzitting van 19 september 2001 :

- zijn verschenen :

. Mr. P. Mbaya Kapita, advocaat bij de balie te Luik, voor de n.v. Entreprises Jean Pignon;

. Mr. F. Bailly, advocaat bij de balie te Marche-en-Famenne, voor de Waalse Regering;

. Mr. P. Van Orshoven, advocaat bij de balie te Brussel, voor de Vlaamse Regering;

- hebben de rechters-verslaggevers L. François en E. De Groot verslag uitgebracht;

- zijn de voornoemde advocaten gehoord;

- is de zaak in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de artikelen 62 en volgende van de organieke wet, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

IV. *In rechte*

- A -

Ten aanzien van de prejudiciële vragen

A.1. In haar memorie suggereert de n.v. Entreprises Jean Pignon om de beide prejudiciële vragen te herformuleren in één enkele vraag die luidt als volgt :

« Schenden de artikelen 5 en 7, eerste en tweede lid, van de wet van 26 juli 1962 betreffende de rechtspleging bij hoogdringende omstandigheden inzake onteigening ten algemene nutte, zoals ze zijn weergegeven in artikel 5 van de wet van 26 juli 1962, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, de artikelen 6 en 13 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden en artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het voormelde Verdrag, in samenhang gelezen met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre zij een verschil in behandeling in het leven roepen tussen, enerzijds, de houders van het eigendomsrecht, eisers of verweerders in rechte, in het geval van een urgentieprocedure ingeleid voor de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg en, anderzijds, de onteigenden, houders van een eigendomsrecht, die tegen een onteigening alle middelen die zij wensen aan te voeren moeten tegenwerpen binnen de termijn waarin is voorzien tussen de dag waarop zij gedagvaard zijn om te verschijnen op de in het geding zijnde plaats en de dag van verschijning, die de uiterste datum is waarin is voorzien om hun argumenten uiteen te zetten op straffe van verval, en in zoverre de vrederechter die uitspraak dient te doen in de onteigeningsprocedure bij hoogdringende omstandigheden, gehouden is een vonnis te wijzen over het geheel binnen een termijn van 48 uren volgend op de dag van de verschijning van de betrokken partijen, terwijl die termijn de kantonmagistraat niet zou toestaan de hem voorgelegde vragen op passende en uitvoerige wijze te bestuderen en een daarop volgende beslissing te nemen ? »

Ten aanzien van de vergelijkbaarheid

A.2.1. In haar memories is de n.v. Entreprises Jean Pignon van mening dat het relevant is het gerechtelijk kort geding en de spoedprocedure inzake onteigening ten algemene nutte met elkaar te vergelijken.

In de eerste plaats omdat de dringende noodzakelijkheid de voorwaarde is voor die beide procedures. Vervolgens omdat zij betrekking hebben op het eigendomsrecht, een burgerlijk recht dat onder de bevoegdheid van de hoven en rechtbanken valt; de wetgever van 1962 heeft in dat opzicht aan de vrederechter het onderzoek toevertrouwd omtrent de interne en externe wettigheid van de onteigening, en heeft daarbij ten opzichte van het gemeenrecht van de spoedprocedure afwijkingen ingevoerd waarover de verwijzende rechter vragen stelt : in het gemeenrecht kan de rechter de gewone regels van het onderzoek aanpassen teneinde het beknopte karakter van de debatten en het recht van de verdediging met elkaar te verzoenen door een tijdschema voor de rechtspleging op te stellen. Zulks is niet het geval in de rechtspleging inzake onteigening; de in de eerste rechtspleging gewezen beslissing betreft echter niet de grond van het geschil en kan worden tegengesproken door de feitenrechter, en die welke wordt gewezen in de tweede rechtspleging zal uiteindelijk leiden tot de overdracht van eigendom, waarbij de vordering tot herziening het de onteigende niet mogelijk maakt zijn eigendomsrecht terug te krijgen, ongeacht het feit of het onroerend goed is vernield of veranderd.

In dat verband kan ook de vergelijking worden gemaakt met de rechtspleging die in kort geding wordt gevoerd voor de beslagrechter, lid van de rechterlijke macht, die de bevoegdheid heeft om definitief de gedwongen verkoop van onroerend goed te gelasten, zonder instemming van de eigenaar van het goed, ten voordele van een schuldeiser of van gezamenlijke schuldeisers.

Ten slotte heeft het Hof in zijn arrest nr. 32/96 aangenomen dat in het onteigeningsgeschil de particulieren en de overheid met elkaar vergelijkbaar zijn, wat het ook mogelijk maakt de rechtspleging van het gerechtelijk kort geding en die van de onteigening op rechtsgeldige wijze met elkaar te vergelijken.

A.2.2. In haar memorie is de Waalse Regering, die de rechtspraak van de arresten nrs. 57/92, 80/92, 75/93 en 51/95 in herinnering brengt, van mening dat de wet geen enkel fundamenteel beginsel miskent; de in artikel 7, tweede lid, geboden waarborgen zijn overigens vergelijkbaar geacht met die van de rechtspleging tot vernietiging voor de Raad van State (arrest nr. 75/93).

In tegenstelling tot die arresten, waarin de aangevoerde ongelijkheid steeds betrekking had op een onteigeningsprocedure, worden in de hier gestelde prejudiciële vragen de onteigende eigenaars vergeleken met de eigenaars in een procedure die geen enkel verband vertoont met die van de onteigening. De situaties zijn fundamenteel verschillend.

A.2.3. De Vlaamse Regering betwist ook de vergelijkbaarheid van de situaties. De artikelen 584 en 1039 van het Gerechtelijk Wetboek verwijzen immers naar de gevallen waarvan de voorzitter de dringende noodzakelijkheid erkent en waarover hij uitspraak doet onverminderd de grond van de zaak. De spoedprocedure inzake onteigening ten algemene nutte kan enkel worden vergeleken met een gewoon geding.

Ten gronde

A.3.1. Volgens de n.v. Entreprises Jean Pignon werd het doel dat het in het geding zijnde verschil in behandeling zou verantwoorden, gedefinieerd in de arresten nrs. 42/90 en 47/93. Het blijkt legitiem, voor zover de vrederechter de mogelijkheid heeft gehad alle door de partijen en in hoofdzaak door de onteigende partij uiteengezette middelen op wettige wijze te onderzoeken. Zo niet zou het verschil in behandeling noch objectief noch redelijk zijn.

De negatieve gevolgen van de artikelen 5 en 7, eerste en tweede lid, van de wet van 26 juli 1962 zijn onevenredig. Het door de wetgever nagestreefde doel is evenzeer haalbaar in het geval waarin de vrederechter over een bevoegdheid zou beschikken om de termijnen aan te passen die vergelijkbaar is met die welke in het Gerechtelijk Wetboek wordt toegekend aan de voorzitter van een rechtbank die uitspraak doet in kort geding, in zoverre, hoe dan ook, zou worden toegestaan dergelijke aanpassingen te weigeren indien de zaak een onmiddellijke regeling behoeft.

Dat doel zou tevens zijn bereikt indien, naar het voorbeeld van het Gerechtelijk Wetboek, het de rechter toegestaan was over de noodzakelijke tijd te beschikken voor het nemen van een adequate beslissing, gelet op het ingewikkelde karakter van de hem voorgelegde gevallen. De door de wetgever gemaakte keuze druist in tegen de artikelen 6 en 13 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij dat Verdrag, krachtens welke de onteigende over een daadwerkelijk beroep moet beschikken. Zulks is te dezen niet het geval, vermits de termijnen te streng zijn om de onteigende ertoe in staat te stellen het geval te onderzoeken en de rechter ertoe in staat te stellen inzicht te krijgen in ingewikkelde procedures en na te gaan of de wettelijke voorwaarden zijn vervuld. Inzake onteigening is de toegang tot de

rechtbank in de meeste gevallen louter formeel en het Europees Hof heeft besloten tot ontstentenis van een toereikende jurisdictionele toetsing en bijgevolg tot de schending van het recht op een rechtbank, met name wanneer een rechtsvordering slechts openstaat tegen bepaalde gevolgen van de onteigeningsvergunning en niet tegen de regelmatigheid van de afgifte ervan (arrest Boden van 27 oktober 1987, serie A, nr. 125, p. 41, § 36).

Bovendien is de in artikel 6 van het Verdrag bedoelde redelijke termijn een rekbaar begrip, maar te dezen zijn de termijnen dermate kort, zonder dat ze door de rechter kunnen worden aangepast, dat men ervan uit moet gaan dat hoewel het doel van de in het geding zijnde bepalingen legitiem is, zij geen redelijk verband van evenredigheid vertonen tussen dat doel en de aangewende middelen.

A.3.2. Volgens de Waalse Regering zouden, ook al was de vergelijking relevant, de hier gestelde vragen hetzelfde antwoord moeten krijgen als datgene dat is gegeven in de voormelde arresten. De verschillende te dezen in het geding zijnde procedures roepen evenmin een discriminatie in het leven als de verschillende in die arresten onderzochte procedures.

De Vlaamse Regering deelt dezelfde mening en verwijst naar de arresten nrs. 57/92, 80/92, 47/93, 75/93 en 9/98. Zij voegt daaraan toe dat de verschillende behandeling, enerzijds, minder ongelijk is dan wat op het eerste gezicht wordt gesuggereerd in een oppervlakkige lezing van de tekst, en, anderzijds, voortvloeit uit het verschil tussen het algemeen belang en het in artikel 16 van de Grondwet verankerde particuliere belang.

A.3.3. De n.v. Entreprises Jean Pignon verwerpt die argumentatie en is van mening dat de door de verwijzende rechter gestelde vraag ditmaal betrekking heeft op de discriminaties inzake de termijnen die in de in het geding zijnde bepalingen aan de partijen en de rechter worden opgelegd en op de aan de rechter toegekende bevoegdheid om de procedure te regelen.

A.3.4. Volgens de Waalse Regering is het feit dat de aan de eigenaars toegekende termijn om hun argumenten uiteen te zetten, wordt verminderd tot acht dagen, een karikatuur : aangezien aan de gerechtelijke procedure een onderhandeling voorafgaat weten de eigenaars, indien die mislukt, dat zij zullen worden gedagvaard om te verschijnen en kunnen zij dus hun excepties voorbereiden.

Het ontbreken van een akkoord tussen de partijen waardoor het instellen van de procedure voor de vrederechter (artikel 3 van de wet van 26 juli 1962) is verantwoord, vloeit in de praktijk voort uit de ontstentenis van een positief antwoord op een dreigbrief waarin de betrokkenen worden verwittigd dat bij ontstentenis van een akkoord over de aangeboden vergoeding binnen een termijn van vijftien dagen, tot gerechtelijke onteigening zal worden overgegaan.

A.3.5. Wat betreft de termijn van achtenveertig uur die aan de vrederechter wordt toegekend, is de Waalse Regering van mening dat het Hof met dat element rekening heeft gehouden in de vergelijking die het in zijn vorige arresten heeft gemaakt. Zij is van mening dat met de bijzondere aard van de spoedprocedure inzake onteigening ten algemenen nutte rekening moet worden gehouden, dat de vrederechter uitspraak moet doen over de overdracht van eigendom en over het vaststellen van de provisionele vergoeding en dat een beroep mogelijk moet zijn in verband met de vergoedingen. De termijn zelf wordt niet voorgeschreven op straffe van nietigheid en wordt - zoals te dezen - door de rechter ambtshalve verlengd in buitengewone gevallen; de niet-inachtneming van de genoemde termijn wordt niet bestraft.

A.3.6. De n.v. Entreprises Jean Pignon antwoordt dat de rechtspleging tot herziening niet de door haar aangeklaagde discriminatie verantwoordt. Het doel van de wetgever kon worden bereikt door hetzij aan de vrederechter dezelfde bevoegdheden toe te kennen als die welke zijn toegekend aan de rechter in kort geding, hetzij hem over de termijnen te laten beschikken die noodzakelijk zijn voor het nemen van een adequate beslissing gelet op het ingewikkelde karakter van de zaken. Het in het geding zijnde verschil in behandeling is gebaseerd op een wettig doel maar de aangewende middelen zijn daarmee niet evenredig.

- B -

B.1. De prejudiciële vragen kunnen in één enkele formulering worden samengevoegd als volgt :

« Schenden de artikelen 5 en 7, eerste en tweede lid, van de wet van 26 juli 1962 betreffende de rechtspleging bij hoogdringende omstandigheden inzake onteigening ten algemenen nutte de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, afzonderlijk gelezen of in samenhang met de artikelen 6 en 13 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het voormelde Verdrag, in zoverre zij een verschil in behandeling in het leven roepen tussen, enerzijds, de houders van een eigendomsrecht, eisers of verweerders in rechte, in het geval van een urgentieprocedure ingeleid voor de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg en, anderzijds, de onteigenden, houders van een eigendomsrecht, die tegen een onteigening alle middelen die zij wensen aan te voeren moeten tegenwerpen binnen de termijn waarin is voorzien tussen de dag waarop zij gedagvaard zijn om te verschijnen op de in het geding zijnde plaats en de dag van verschijning, die de uiterste datum is waarin is voorzien om hun argumenten uiteen te zetten op straffe van verval, en in zoverre de vrederechter die uitspraak dient te doen in de onteigeningsprocedure wegens dringende noodzakelijkheid, gehouden is een vonnis te wijzen over het geheel binnen een termijn van 48 uren volgend op de dag van de verschijning van de betrokken partijen, terwijl die termijn de kantonmagistraat niet zou toestaan de hem voorgelegde vragen op passende en uitvoerige wijze te bestuderen en een daarop volgende beslissing te nemen ? »

B.2. De artikelen 5 en 7, eerste en tweede lid, van de wet van 26 juli 1962 betreffende de rechtspleging bij hoogdringende omstandigheden inzake onteigening ten algemenen nutte, die het voorwerp uitmaken van de prejudiciële vraag, luiden als volgt :

« Art. 5. Ten minste acht dagen vóór de dag van de verschijning, dagvaardt de onteigenaar de eigenaars en de vruchtgebruikers om ter plaatse aanwezig te zijn op dag en uur door de rechter bepaald en om het opmaken van de plaatsbeschrijving bij te wonen.

De dagvaarding geeft bovenaan een afschrift van :

- 1° het koninklijk besluit dat de onteigening uitvaardigt;
- 2° het verzoekschrift dat de onteigenaar heeft ingediend;
- 3° de beschikking van de rechter.

Zij vermeldt bovendien het aanbod dat de onteigenaar aan de gedagvaarde heeft gedaan voor de verkrijging van het onroerend goed.

De deskundige, door de rechter aangesteld, wordt door deze opgeroepen om aanwezig te zijn bij de verschijning van de partijen. »

« Art. 7. Op de dag die voor de verschijning is bepaald, aanvaardt de vrederechter als tussenkomende partijen, zonder verdere procedure en zonder dat daaruit vertraging mag voortvloeien, de belanghebbende derden die erom verzoeken.

Na de opmerkingen van de aanwezige partijen te hebben gehoord, oordeelt de rechter of de vordering regelmatig is ingesteld, de door de wet voorgeschreven formaliteiten vervuld zijn en het plan van de grondinnemingen van toepassing is op het goed waarvan de onteigening wordt gevorderd. De aanwezige verweerders zijn, op straffe van verval, gehouden alle excepties die zij menen te kunnen opwerpen, ineens voor te brengen. De vrederechter beschikt, ten laatste achtenveertig uren na de verschijning, bij één enkel vonnis over het geheel.

[...] »

B.3. Uit de tekst en uit de motivering van de prejudiciële vraag volgt dat die betrekking heeft op de vraag of die artikelen de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schenden, in zoverre zij een verschil in behandeling invoeren tussen de houders van een eigendomsrecht naargelang zij partijen zijn bij een vordering in kort geding voor de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg of verweerders in een vordering tot onteigening : in het tweede geval staat het hun enkel vrij de excepties die zij tegen de onteigening menen te kunnen opwerpen uiteen te zetten binnen de termijn die begrepen is tussen de dagvaarding door de onteigenaar en de verschijning voor de vrederechter en die door de in het geding zijnde wet kan worden beperkt tot acht dagen (artikelen 5, eerste lid, en 7, tweede lid).

B.4. De grondwettelijke regels van de gelijkheid en de niet-discriminatie sluiten niet uit dat een verschil in behandeling tussen categorieën van personen wordt ingesteld, voor zover dat verschil op een objectief criterium berust en het redelijk verantwoord is.

Het bestaan van een dergelijke verantwoording moet worden beoordeeld rekening houdend met het doel en de gevolgen van de betwiste maatregel en met de aard van de ter zake geldende beginselen; het gelijkheidsbeginsel is geschonden wanneer vaststaat dat er geen redelijk verband van evenredigheid bestaat tussen de aangewende middelen en het beoogde doel.

B.5. Er kan niet worden betoogd dat categorieën van personen die partijen zijn bij de in het geding zijnde procedures, geen vergelijkbare categorieën vormen, terwijl die procedures beide afhankelijk zijn van de urgentie en betrekking hebben op het eigendomsrecht.

B.6. Het verschil in behandeling tussen bepaalde categorieën van personen dat voortvloeit uit de toepassing van verschillende procedureregels in minstens gedeeltelijk verschillende omstandigheden houdt op zich geen discriminatie in. Van discriminatie zou slechts sprake kunnen zijn, indien het verschil in behandeling dat voortvloeit uit de toepassing van die procedureregels een onevenredige beperking van de rechten van de daarbij betrokken personen met zich zou meebrengen.

B.7.1. Het karakter van openbaar nut van de onteigening is van dien aard dat het verantwoordt dat de te volgen procedure verschilt van andere procedures die de houders van een eigendomsrecht aanbelangen.

Het in het geding zijnde verschil in behandeling is relevant ten aanzien van de nagestreefde doelstelling. De memorie van toelichting van de in het geding zijnde wet geeft immers aan :

« Wegens de dringende spoed zijn inzake de inbezitneming van de percelen genoegzaam korte termijnen een gebiedende noodzaak, wil men voorkomen dat de werken worden vertraagd. Een der voornaamste bezwaren nu van de gebruikelijke procedures is hierin gelegen, dat de administratie, op het ogenblik dat zij tot onteigening besluit, de datum van de inbezitneming niet juist kan voorzien. Naar gelang van het verloop van de procedure kan de vermoedelijke termijn met verscheidene maanden worden verlengd. Deze onzekerheid heeft schadelijke gevolgen; een vertraagde inbezitneming kan er toe nopen de uitvoering van de werken uit te stellen, of, wanneer ze reeds aan de gang zijn, de administratie dwingen tot het betalen van aanzienlijke vergoedingen aan de aannemer, zonder dat iemand er baat bij vindt. Aan de andere kant leiden vroegtijdige onteigeningen, uitgevoerd zonder de nodige waarborgen wat de datum van de inbezitneming betreft, tot nodeloze blokkering van goederen en kapitalen. » (*Parl. St.*, Senaat, 1961-1962, nr. 277, p. 3)

B.7.2. Het door de wet van 26 juli 1962 beoogde doel bestaat erin dat een onteigeningsbesluit zo vlug mogelijk ten uitvoer zou kunnen worden gelegd met inachtneming van de artikelen 16 en 144 van de Grondwet, dat wil zeggen met mogelijkheid voor de eigenaar van het goed dat voorwerp is van het onteigeningsbesluit en voor de in artikel 6 van voormelde wet bedoelde derden om in geval van betwisting hun rechten te laten gelden voor de justitiële rechter, die bevoegd zal zijn om vóór de eigendomsoverdracht het onteigeningsbesluit zowel op zijn interne als op zijn externe wettigheid te toetsen en die in voorkomend geval uitspraak zal doen over de voorafgaande schadeloosstelling en over de inbezitstelling.

B.7.3. De aanwending van de afwijkende procedure van de wet van 26 juli 1962, uitsluitend verantwoord door redenen van algemeen belang, is slechts toegestaan wanneer de onmiddellijke inbezitneming van het goed door de onteigenende overheid onontbeerlijk is. De vrederechter dient dus na te gaan of de overheid geen machtsoverschrijding of machtsafwending heeft begaan door het juridisch begrip « dringende noodzakelijkheid » niet in acht te nemen. Hij zal de bij hem aanhangig gemaakte vordering van de onteigenende overheid verwerpen indien de in het onteigeningsbesluit aangevoerde dringende noodzakelijkheid niet of niet meer bestaat.

B.8. Het verschil in behandeling zou echter het evenredigheidsbeginsel schenden en op discriminerende wijze afbreuk doen aan de rechten die worden gewaarborgd in de door de verwijzende rechter beoogde internationaalrechtelijke bepalingen, indien de onteigende de wettigheid van de onteigening nooit in het geding zou kunnen brengen nadat zij door de vrederechter is getoetst onder de voorwaarden van snelheid waarin artikel 7 van de wet voorziet.

Dit is echter niet de draagwijdte van de in het geding zijnde bepalingen.

Na het vonnis waarbij de voorlopige vergoedingen worden vastgesteld, kan de onteigende immers voor de rechtbank van eerste aanleg een vordering tot herziening instellen die hij krachtens artikel 16, tweede lid, van de wet onder meer zal kunnen gronden op de onregelmatigheid van de onteigening. Volgens de interpretatie die het Hof van Cassatie in zijn arrest van 7 december 1990 in voltallige zitting heeft gegeven, staat die bepaling de onteigende toe zijn vordering tot herziening te gronden op motieven die hij voor de vrederechter niet had aangevoerd, wat hem de mogelijkheid biedt het gehele proces over te doen.

Artikel 16, tweede lid, van de wet vermeldt ook dat de vordering tot herziening door de rechtbank wordt behandeld « overeenkomstig de regels van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering ». De onteigende die de herziening vraagt, kan bijgevolg tegen het vonnis van de rechtbank de beroepen - hoger beroep en cassatieberoep - instellen waarin het Gerechtelijk Wetboek voorziet.

B.9. De wet beperkt weliswaar de termijn waarover de verweerders beschikken om excepties aan te voeren tegen de maatregel van onteigening tot acht dagen en de termijn waarover de rechter beschikt om uitspraak te doen tot achtenveertig uur; tevens staat de wetgever, door te bepalen dat het vonnis waarbij het verzoek van de onteigenaar wordt ingewilligd, niet vatbaar is voor beroep (artikel 8, tweede lid), door de onteigenaar toe te staan bezit te nemen van het goed zodra hij is overgegaan tot de betekening van dat vonnis (artikel 11) en door de onteigende pas toe te staan de wettigheid van de onteigening opnieuw aan te vechten nadat het vonnis is gewezen waarbij de voorlopige vergoedingen worden bepaald (artikelen 14 tot 16), de onteigenaar weliswaar toe te beschikken over een onroerend goed waarvan later misschien zal worden geoordeeld dat het op onwettige wijze is onteigend. Die inbezitneming kan onomkeerbare gevolgen hebben wanneer de onteigenaar inmiddels is overgegaan tot afbraak- of bouwwerken die de volledige teruggave *in natura* van het goed waarover hij op onwettige wijze heeft beschikt, onmogelijk maken.

B.10. Die gevolgen kunnen echter niet zo worden beschouwd dat ze kennelijk onevenredig zijn met het nagestreefde doel.

De wetgever vermag te oordelen dat, voor zover de vrederechter, die over een deskundigenverslag beschikt, de voortzetting van de onteigening heeft toegestaan, nadat hij, krachtens artikel 159 van de Grondwet, zowel de interne als de externe wettigheid van het onteigeningsbesluit heeft nagegaan, het algemeen nut vereist dat, in geval van dringende noodzakelijkheid, de onteigenaar onmiddellijk in het bezit wordt gesteld van het onteigende goed. Door te bepalen dat de rechter zich bij vonnis uitspreekt binnen een termijn van achtenveertig uur, heeft de wetgever hem er niet van ontslagen de rechten van de verdediging in acht te nemen. Die maatregel is dus niet onevenredig. Bovendien moet, wat betreft de termijn van acht dagen die de dagvaarding van de verschijning scheidt, rekening worden gehouden met het feit dat de wet, vóór die dagvaarding, voorziet in een procedure die ertoe strekt tussen de partijen een minnelijk akkoord te verkrijgen, waarbij de gerechtelijke procedure slechts in werking wordt gesteld bij ontstentenis van een dergelijk akkoord. Daaruit volgt dat de betrokkenen reeds vóór de dagvaarding de mogelijkheid hebben hun argumentatie voor te bereiden.

B.11. De prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

De artikelen 5 en 7, eerste en tweede lid, van de wet van 26 juli 1962 betreffende de rechtspleging bij hoogdringende omstandigheden inzake onteigening ten algememen nutte schenden de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet.

Aldus uitgesproken in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 30 oktober 2001.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

M. Melchior